

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej

oraz Wojskowej Służby Polek

87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186

e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

KO AK Lwów

††

SMAGACZ Ludwika

z d. Trybusiewicz

„Ludwika Łowicka”

„Grażyna”, „Junona”, „Modesta”

1624/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 1624/WSK
Smagacz Ludwika
z d. Trybunowice

I. Materiały dokumentacyjne —

I/1 — relacja właściwa —

I/2 — dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 — inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 2, 3, 1-2

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 — dot. rodziny relatora —

III/2 — dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 — dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 — dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓ 1

VI. Fotografie ✓ 2 ob. III/1

II. Materiały uzupełniające relację:

- Biogram Smagacz Ludwiki z d. Trybusienis w: B. Mauer, J. Gęgierski "Konspiracja krowska 1939-45" Katorice 1997, s. 180 - 181. Fotografia. Msp. Kserokopia, K-2, s. 1-2.

G. Mezur, M. Węsierski, Konspiracja Lwowska 1939-45
 zacyjnym w grupie konspiracyjnej inż. Antoniego Hollendra, następnie po jej wejściu w marcu do ZWZ-2 należał do tej ostatniej organizacji, początkowo jako dublant jej komendanta, → mjr. Z. Dobrowolskiego, a od kwietnia do września 1941 był jej komendantem. Po wejściu ogniw ZWZ-2 w skład ZWZ Obszaru Lwów już po wkroczeniu Niemców do Lwowa, był początkowo inspektorem Komendy Obszaru, a od marca lub kwietnia do końca sierpnia 1942 szefem Oddziału IV (kwaterymistrzowskiego) Komendy Obszaru Lwowskiego. Następnie był szefem referatu artylerii w tym Oddziale. Do listopada 1943 był też asesorem Wojskowego Sądu Specjalnego przy Komendzie Obszaru. W czasie okupacji niemieckiej pracował przy rozdziale węgla na kolei, a po ponownym wkroczeniu Armii Czerwonej jako księgowy jednej ze szkół.

Lwów opuścił w listopadzie 1945 i po krótkim pobycie w Krakowie i Gliwicach osiadł w kwietniu 1946 we Wrocławiu, gdzie pracował jako księgowy w Klinice Uniwersyteckiej do grudnia 1949. Od około 1949 do 1955 pracował w Związku Zawodowym Pracowników Służby Zdrowia, następnie do przejścia na emeryturę w 1959 jako księgowy w Zakładach Gastronomicznych Wrocław-Wschód. Po przejściu na emeryturę zamieszkał wraz z rodziną w Kłodzku. Zmarł tam 1 sierpnia 1960 i został pochowany na cmentarzu przy ul. Dusznickiej.

Ludwika Smagacz

Odnoszony był 2-krotnie Krzyżem Walecznych (1923), Srebrnym Krzyżem Zasługi (1928) i Krzyżem Niepodległości (1932), medalami oraz odznaczeniami austriackimi.

Zonaty od 1931 z Pauliną z d. Kowalską (1908-1980); córka Krystyna (ur. 1932), zam. Janotowa, absolwentka Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych we Wrocławiu.

CA KC PZPR: 203/XV-4, k. 3, 203/XV-9, k. 52 (błądnic: Seweryn), 203/XV-22, k. 9, 203/XV-30, k. 65; CAW: Ap. 18559; – „Dz. Pers. MSWojsk.” nr 15 z 11 XI 1928 s. 415, nr 11 z 6 VII 1929 s. 193, nr 5 z 19 III 1932 s. 198, nr 3 z 14 III 1933 s. 47, nr 8 z 28 VI 1933 s. 135; „Rocz. oficerski” 1923, 1924, 1928, 1932; – J. Węsierski, *Komendy*; tegoż. *Lwów*; – listy córki, Krystyny Janotowej z lutego 1986 i 8 X 1988 (zbiory JW); – dokumenty w zbiorach JW.

SMAGACZ z d. Trybusiewicz **LUDWIKA** (1911-1983), przybrane nazwisko Ludwika Łowicka, ps. „Grażyna”, „Junona”, „Modesta”. Ur. w 1911 w Książem, pow. Złoczów, jako jedno z czworga dzieci Michała, pracownika kolei oraz Marii z d. Jakubczyńskiej. Ukończyła seminarium nauczycielskie we Lwowie i podjęła pracę w charakterze okręgowej instruktorki Polskiego Białego Krzyża przy DOK VI, zajmującego się oświatą wśród żołnierzy, prowadzącego świetlice i nauczanie analfabetów.

Już w pierwszych miesiącach okupacji sowieckiej włączyła się do konspiracji wojskowej, przy przerzutach broni do Stanisławowa. Ze względu na ukrywanie się męża, dwukrotnie wraz z nim zmieniała nazwisko. W okresie okupacji niemieckiej była początkowo zastępczynią swego męża, pełniąc funkcję kierownika łączności konspiracyjnej Inspektoratu Lwów-miasto. Po przeniesieniu go na stanowisko komendanta rejonu została kierowniczką łączności, a po aresztowaniu go 25 III 1943 została jako „spalona” na pół roku urlopowana. Po wywiezieniu męża 31 VIII 1943 do obozu na Majdanku wyjechała do Lublina, aby organizować tam pomoc dla niego i → ppłk. W. Smereczyńskiego. Po powrocie, jesienią 1943 włączono ją do komórki „J” (Pomoc Żołnierzowi – PŻ) BIP-u Obszaru Lwów, w której po przeszkoleniu w Warszawie prowadziła kursy dla „peżetek”. Prawdopodobnie w związku z prowadzeniem przez nią indywidualnej pomocy dla więźniów Majdanka, z początkiem stycznia 1944 została wyznaczona na stanowisko kierowniczki komórki opieki nad uwięzionymi członkami AK i ich rodzinami przy I Oddziale Komendy Obszaru, a 17 V 1944 przejęła od → M. I. Weber komórkę opieki społecznej nad rodzinami nie-

1172
jących członków AK. Być może nadal pracowała w PŻ BIP-u Obszaru. Była też zaangażowana w konspiracyjnej Radzie Pomocy Żydom, sama przechowując kilkuletnią Halinkę Weisman. W 1945 wyjechała do Gdańska, skąd nielegalnie udała się do męża przebywającego w Niemczech Zachodnich. Stamtąd w lutym 1947 przenieśli się do Londynu, gdzie pracowała społecznie. Niektóre jej relacje z pracy konspiracyjnej we Lwowie przechowywane są w SPP w Londynie. Zmarła w Londynie 30 kwietnia 1983 i została pochowana na cmentarzu South Ealing.

Była zamężna z por. służby stałej piech. WP Marianem Władysławem Smagaczem, przybrane nazwisko Kazimierz Łowicki, ps. „Piotr” (1912-1966), we wrześniu 1939 służącym w baonie KOP „Orany”. W końcu października 1939 przybył on do Lwowa, gdzie został wciągnięty do POWW i pełnił funkcję łącznika między Lwowem a Stanisławowem. W czerwcu 1940 w wyniku aresztowań zaprzestał działalności; powtórnie we wrześniu 1941 wciągnięty do ZWZ, najpierw kierował łącznością Inspektoratu Lwów-miasto, a od maja 1942 dowodził rejonem Dzielnicy Wschodniej. Aresztowany 25 III 1943, został 30 VIII 1943 przewieziony do obozu w Majdanku, gdzie był współpracownikiem pplk. W. Smereczyńskiego w siatce konspiracji obozowej. 8 IV 1944 przewieziono go do Oświęcimia (nr 181697), potem więziony był w obozach Buchenwald i Ohrdruf. Uwolniony został przez wojska USA w Stamsried w Bawarii 23 IV 1945, w sierpniu zgłosił się do II Korpusu we Włoszech, gdzie 1 I 1946 awansował do stopnia kpt. W lutym 1947 wraz z II Korpusem przybył do Anglii, gdzie po ukończeniu studiów pracował jako księgowy. Ich syn Krzysztof (ur. 1948) ukończył studia techniczne w Wielkiej Brytanii. S-a miała trzech braci (Kazimierz, Franciszek i Jan), z których ten ostatni, ur. 1913, działał w AK, m.in. w wywiadzie we Lwowie.

AWIH: III/33/12, k. 79, 145, 160, III/33/17, k. 46, III/33/27, k. 13, 61, III/33/80, Dz. podawczy, poz. 571/1943; CA KC PZPR: 203/XV-17, k. 95; SPP: relacje L. Smagacz, koperta weryfikacyjna Mariana W. Smagacza; - K. Dunin-Wąsowicz, *Ruch oporu w hitlerowskich obozach koncentracyjnych 1939-1945*, W. 1979 (dotyczy męża); J. Kwiatkowski, *485 dni na Majdanku*, Lub. 1966; J. Marszałek, *Majdank*, w: *Materiały z konferencji naukowej na temat stanu badań i głównych problemów ruchu oporu w obozach koncentracyjnych z dnia 6 XII 1973 roku*, „Zeszyty Majdanka” t. VIII - 1975 s. 124 (dotyczy męża); tegoż, *Majdank. Obóz koncentracyjny w Lublinie*, W. 1981, s. 163; J. Węgiński, *Komendy*; tegoż, *AK na południowych*; - nekrolog w: „Dz. Polski i Dz. Żołnierza” (Londyn) z 7 V 1983; - listy L. Smagaczowej i J. Trybusiewicza (zbiory JW), list Studium Polski Podziemnej z 20 III 1997 (zbiory GM).

SMERECZYŃSKI WŁADYSŁAW (1895-1958), błędnie: Serwaczyński, nazwisko fałszywe: Bielski, ps. „Dąb”, „Esem”, „Halny”, „Hucul”, „Konar”, „Patron”, „Stefan”, oficer służby stałej piech. WP: kpt. (1 VI 1919), mjr (15 VIII 1924), pplk (1 I 1935). Ur. 10 października 1895 w Nowym Targu, syn Jana i Zofii z d. Czerwińskiej, rolników. 1903-1906 uczęszczał do 7-klasowej szkoły powszechnej w Nowym Targu, a 1906-1914 do 8-klasowego gimnazjum klasycznego w Nowym Targu. Od 1912 był członkiem „Polo-wych Drużyn Podhalańskich”. Od sierpnia 1914 służył w 2 ppLeg. II Brygady, a od 1 V do 31 VIII 1915 był w Szkole Podchorążych Legionów Polskich w Kamieńsku. Następnie do 20 III 1918 w stopniu chor. i ppor. dowodził plutonem w 2 ppLeg. Dwukrotnie był ranny. Po przebicciu się II Brygady Legionów przez front pod Rarańczą w lutym 1918 znalazł się w szeregach II Korpusu na Ukrainie, gdzie do 12 V 1918 również dowodził plutonem. Po bitwie pod Kaniowem z wojskami niemieckimi w maju 1918 znalazł się w niewoli niemieckiej, z której udało mu się zbiec i odtąd ukrywał się w Kijowie, gdzie od lipca do 15 XII 1918 był komendantem rejonu tajnej organizacji polskiej (prawdopodobnie POW) w Kijowie. Po powrocie do Polski od 1 I 1919 do 31 III 1919 dowodził kompanią szkolną Szkoły Podchorążych w Warszawie, a potem do 15 IV 1920 kom-

Władysław Smereczyński

J. 1624/WSK

KO
AKLeród

++

SMAGACZ Ludwika

z d. Trybusienica

ps. "Ludwika Łowicka", "Grażyna"
"Junona", "Modesta"

V. Wypisy ze źródeł - nazwiskowe karty informacyjne

J. 1624) WSK

+

SMAGACZ Ludzika

z d. Trybusiewicza

ps. „Ludzika Łowicka”

„Grażyna”, „Junona”, „Modesta”

zł. G. Mauer, J. Cegiński „Konspiracja
Łowicka 1938-45”, Katowice, 1999
s. 180-181.

ko
AK Lubu

B. Rojek 2015

KO AK
Lwów

SMAGACZ Ludwika

z d. Trybusiewicz

"Ludwika Łowicka"

"Grażyna", "Junona", "Modesta"

1624/4SK
8

SMAGACZ Ludwika

SMAGACZ Ludwika

